

ЯЛАНСЬКА Світлана Павлівна,
*завідуюча кафедрою загальної, вікової та практичної
психології Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка, доктор психологічних наук, професор*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Згідно концепції «Нова українська школа», що ухвалена рішенням колегії МОН від 27.10.2016 року, освітні заклади мають працювати на засадах «педагогіки партнерства». Основні принципи цього підходу: повага до особистості; доброзичливість і позитивне ставлення; довіра у відносинах, стосунках; діалог – взаємодія – взаємоповага; розподілене лідерство (про активність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків); принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [2].

Поняття партнерства в освітньому середовищі розкрито у працях: О. Коханової (психологія партнерської взаємодії в освіті); С. Максименка (психологічні проблеми модернізації освіти в Україні); В. Моргуна (педагогіка співпраці, психологія толерантності); Г. Татаринцевої (методологічні підходи до визначення поняття «партнерство»); Н. Шигонської (філософський, психологічний, соціологічний та педагогічний аспекти сутності категорії «професійна взаємодія») та ін. [3; 4; 5; 6; 7].

Одне із завдань педагогіки Ш. Амонашвілі визначив так: «Зробити дитину нашим (дорослих – учителів, вихователів, батьків) добровільним соратником, співробітником, одnodумцем у своєму ж вихованні, освіті, навчанні, становленні, зробити її рівноправним учасником педагогічного процесу, дбайливим і відповідальним за цей процес, за його результати» [1, с. 47].

Ефективність педагогіки партнерства пов'язана з глибоким розумінням психологічних основ взаємодії та співпраці між учителем, учнем і батьками, які об'єднані цілями та прагненнями, є відповідальними, рівноправними учасниками освітнього процесу. Педагогіка партнерства має ґрунтуватися на засадах толерантності.

Толерантність особистості – це доброзичливе та терпиме ставлення до оточуючих і навколишніх подій, що не порушують прав

людини й не завдають шкоди навколишньому середовищу. Визначено, що структура толерантності особистості базується на основних структурних компонентах: когнітивному (знання про об'єкти і ситуації життєдіяльності, що є результатом набуття індивідуального досвіду); емоційному (емоційні стани, які передують виникненню поведінкового компоненту, сприяючи систематизації знань і появі певної поведінки); поведінковому (призводить до актуалізації елементарних фіксованих установок, ціннісних орієнтацій та етнічних цінностей. Установка, щодо толерантності, виявляється в діях і вчинках людини, оскільки вчинок є єдиною структурою, що відповідає реальним цілісним проявам самореалізації людини як особистості, індивіда, громадянина) [8].

Показниками толерантності є особистісна відповідальність, емпатія та конструктивна взаємодія з оточуючими і природним середовищем. Критеріями досягнення толерантності є: визнання різноманіття поглядів, життєвих принципів, цінностей інших людей; терпимість до оточуючих і навколишніх подій, що не порушують прав людини та не завдають шкоди природному середовищу; готовність допомогти.

На основі визначених показників, критеріїв, психолого-педагогічних засобів розроблено програму розвитку толерантності особистості у навчально-виховному процесі ЗНЗ та ВНЗ, яку розкрито у посібнику з грифом вченої ради ПНПУ імені В.Г. Короленка «Tolerance, Volunteerism and Leadership», (authors. : Inga Kapustian, Svetlana Yalanska, Tetiana Nikolashina et.al.), 2016 [8].

Розроблена програма спрямована на: створення толерантного середовища, партнерської взаємодії між учителем, учнем та батьками, розвиток прагнення до самовдосконалення; мотивацію до творчої самореалізації; розвиток позитивного мислення; організацію навчально-виховного процесу, що обумовлює глибоке володіння загальнолюдськими цінностями; мотивацію доброзичливого, терпимого ставлення до оточуючих; забезпечення мотивації до уникнення агресії, заздрощів; мотивацію до позитивних вчинків, взаєморозуміння та взаємодопомоги; забезпечення конструктивного постійного зворотного зв'язку; розкриття та розвитку здібностей і можливостей кожної дитини нової української школи.

Психологічні аспекти ефективної взаємодії між учителем, учнем та батьками неодноразово розглядалася на конференціях, що відбувалися на базі кафедри загальної, вікової та практичної психології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми психологічної науки у вимірах сучасного освітнього простору» (24-25 квітня 2014 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Становлення і розвиток особистості в умовах освітнього простору: теорія і практика» (14-15 травня 2015 року); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Психологічні координати розвитку особистості: реалії та перспективи (20 травня 2016 року).

Проблема педагогіки партнерства є надзвичайно актуальною, потребує подальшого теоретичного розгляду і практичного втілення в умовах нової української школи.

Література

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике / Ш.А. Амонашвили. – М.: Издательский Дом Шалвы Амонашвили, 1996. – 496 с.
2. Концепція «Нова українська школа» <http://mon.gov.ua/202016/12/05/konczepczyia.pdf>.
3. Коханова О.П. Психологія партнерської взаємодії в освіті : навчально-методичний посібник. – К. : Вид-во ПП Щербатих О. В. – 2011. – 104 с.
4. Максименко С.Д. Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні / С.Д. Максименко // Психолог. – 2005. – Лют. (№ 6). – С. 3–6.
5. Моргун В.Ф. Психологія багатовимірної толерантності особистості та її межі / В.Ф. Моргун // Психологія і особистість. – К.-Полтава, 2015. – № 1. – С. 143-161.
6. Татаринцева Г. Методологічні підходи до визначення поняття «партнерство» / Г. Татаринцева // Наука молода. – 2007. – № 8. – С. 145–150.
7. Шигонська Н.В. Філософський, психологічний, соціологічний та педагогічний аспекти сутності категорії «професійна взаємодія» / Н.В. Шигонська // Вісник Житомирського державного університету. – 2008. – Вип. 42. – С. 160-164.
8. Tolerance, Volunteerism and Leadership : textbook / authors. : Inga Kapustian, Svitlana Yalanska, Tetiana Nikolashina et.al. – Poltava : Publishing House «Simon», 2016. – 50 p.